Sosyal karşılaştırma ve paylaşım davranışı gelişiminin 12 ülke üzerinden karşılaştırılması

Samek, A., Ibanez, A., Cappelen, A., Wong, A., Tungodden, B., Selcuk, B., Contreras-Ibanez, C., Huepe, D., Cowell, J., Decety, J., Lee, K., Gonzalez-Gadea, M.L., Gomez-Sicard, N., Salas, N., Malcolm-Smith, S., Zhou, X., Cheng, Y. (2019). The development of social comparisons and sharing behavior across 12 countries. *Journal of Experimental Child Psychology*.

The Development of Social Comparisons and Sharing Behavior Across 12 Countries

Anya Samek[1], Jason M. Cowell[2,16], Alexander W. Cappelen[3], Yawei Cheng[4], Carlos Contreras-Ibáñez[5], Natalia Gomez-Sicard[6], Maria L. Gonzalez-Gadea[7], David Huepe[8], Agustin Ibáñez[7,8,9,17,18] Kang Lee[10], Susan Malcolm-Smith[11], Natalia Salas[12], Bilge Selcuk[13], Bertil Tungodden[3], Alina Wong[14], Xinyue Zhou[15], and Jean Decety[16]

s

1. Department of Economics, The University of Southern California, Los Angeles, USA
2. Department of Psychology, The University of Wisconsin Green Bay, USA
3. Department of Economics, Norwegian School of Economics, Norway
4. Institute of Neuroscience and Brain Research Center, National Yang-Ming University, Taipei, Taiwan
5. Department of Sociology, Universidad Autónoma Metropolitana-Iztapalapa, Mexico
6. Research Division Neurosketch SAA, Bogota, Colombia
7. Institute of Cognitive and Translational Neuroscience (INCYT), INECO Foundation, Favaloro University, Buenos Aires, Argentina
8. Center for Social and Cognitive Neuroscience, School of Psychology, Universidad Adolfo Ibáñez, Santiago, Chile
9. National Scientific and Technical Research Council (CONICET), Argentina
10. Erick Jackman Institute of Child Study, University of Toronto, Canada
11. Department of Psychology, University of Cape Town, South Africa
12. Faculty of Education, Universidad Autónoma de Chile, Chile
13. Department of Psychology, Koc University, Turkey
14. Dirección de Extensión Universitaria, Universidad de La Habana, Cuba
15. School of Management, Zhejiang University, China
16. Department of Psychology, University of Chicago, Chicago, USA
17. Universidad Autónoma del Caribe, Barranquilla, Colombia
18. Australian Research Council Centre of Excellence in Cognition and its Disorders, Sydney, Australia

İnsanlar çok sosyal bir türdür ve başarılı insan etkileşiminin en temel özelliği prososyal tercihleri ve başkalarının refahını gözetmeleridir. Araştırmalara göre, çocuklar doğuştan prososyal davranışlara eğilimlidir. Örneğin; yeni yürümeye başlayan çocuklar kendiliğinden yardım etme davranışında bulunurlar ve 3 yaşlarında olan çocuklar adalet ilkelerine uygulamasalar bile bunları anlarlar. Ayrıca araştırmalar gösteriyor ki, çocukların prososyal davranışları büyüdükçe artmaktadır.

Örneğin, 3-4 yaşlarında ki çocuklar genellikle daha bencilken, yaşları 7 olan çocuklar kendi kaynaklarını başkalarıyla paylaşırken daha fazla sosyal açıdan yararlı davranış gösterirler. Ayrıca yaşları büyüdükçe, çocuklar ne kadar şey paylaşacağı konusunda daha stratejik düşünmeye meyillidir.

Paylaşma davranışı aynı zamanda yetişkinler arasında da oldukça yaygındır. Laboratuvarda düzenlenen diktatör isimli oyunda, katılımcılara belli miktarda bağış parası verilmiş ve bunun ne kadarını anonim bir yabancıyla paylaşacakları sorulmuştur. Yetişkinler verilen bağışın yaklaşık olarak %30'unu paylaşmışlardır. Paylaşma davranışının bir diğer kanıtı ise ekonomide kolaylıkla görülebilir. 2017 yılında, gelişmiş ülkelerden insanların %42'si ve gelişmekte olan ülkelerden insanların %24'ü bu yıl içinde bağış yapmışlardır. Yani insanlar, gönüllü olarak sosyal açıdan yararlı davranış göstermektedirler.

Sosyalleşme, çocukların yaş aldıkça daha fazla sosyal yararlı davranış göstermesini sağlayan bir mekanizmadır. Çocuklar modellere ve öğütlere oldukça duyarlıdır. Dolayısıyla, ebevenylerinin paylaşma davranışlarını gözlemlemeleri, onların bu davranışı içselleştirmesine ve bu davranışı artırmasına sebep olabilir. Ebeveynler haricinde sosyalleşmeye bir diğer temel etken ise akranlardır. Akranlar, çocukların ne kadar cömertlik davranışı göstereceğini etkiler. Araştırmacılara göre akranlar, özellikle orta ve geç çocukluk dönemlerinde birçok durumda taklit davranışında belirgin bir rol oynamaktadır. Bazı araştırmalar, özellikle ergenlik döneminde akranların etkisini pozitif davranışlar üzerinde incelemiştir. Örneğin, bir araştırmaya göre akranlar ergenlerin paylaşma davranışını etkilemektedir. Yani çocuklar direkt olarak kendi akranları tarafından yönlendirilmekte ve onları model almaktadırlar. Çocukların yaşları büyüdükçe akran etkisine daha duyarlı hale gelmektedirler.

Kültürler-arası bakıldığında, kültürel kurallarda, ebevenynlik tarzlarında ve hatta bilişsel becerilerde bile ülkeler arası farklılıklar bulunmaktadır. Daha bireysel olan kültürler, bireysel hedefleri öncelerken; daha kollektivist olan kültürler, grup hedeflerini öncelemektedir. Bu yüzden, kollektivist ülkelerden olan çocukların, daha bireyci ülkelerden olan çocuklarla kıyaslandığında daha fazla prososyal davranış gösterebileceği düşünülmektedir.

Bu makalede yapılan çalışmanın amacı, 3-12 yaş aralığında ki çocukların sosyal karşılastırmalarının ve paylaşma davranışlarının değerlendirilmesidir. Yapılan deneyde çocuklar, çıkartmalarından 10 tanesine kadarını anonim bir çocukla paylaşma fırsatı buldukları bir diktatör oyuna katıldı. Daha sonra, çocuklar rastegele bir biçimde iki koşuldan birine seçildi. "Az paylaşılan" koşulunda ki çocuklara, kendi okullarından bir çocuğun 1 tane çıkartma paylaştığı söylendi. "Çok paylaşılan" koşulunda, çocuklara kendi okullarından bir çocuğun 6 çıkartma paylaştığı söylendi. Son olarak, çocuklar oyunu tekrar oynama fırsatı verildi.

Bu çalışmanın bir yeniliği, 12 farklı ülkeden alınan bir örneklem kullanımıdır. Bu çeşitli örnek grubu, potansiyel kültürler-arası farklılıklara, paylaşma davranışının gelişimi ve sosyal farklılıklara duyarlılık açısından çalışmamıza izin vermiştir. Farklı ülkelerden katılımcıların çalışmaya dahil edilmesi, sosyal tercihlerin gelişiminde uluslar-arası değişimi değerlendirmek açısından önemlidir. Önceki çalışma, çoğunlukla batılı, eğitimli, endüstriyel, zengin ve demokratik nüfuslu çocuklara odaklandığından bu konuda sınırlı kalmıştır.

Nispeten daha büyük bir örneklem boyutu - 12 farklı ülkede farklı kültürel geçmişe sahip araştırmalar da dahil, bulguların sağlamlığını test edilmesine izin veriyor - sonuçlara duyulan büyük bir güven vermektedir. Örneklem, aynı zamanda bulguların daha geniş bir kitleye genellenebilirliğinden bahsediyor.

Bu çalışmada ilk öngörümüz, yaşın paylaşım davranışlarıyla pozitif ilişkili olacağıydı. İkinci öngörümüz, yaş sosyal bilgiye yanıt verme ile pozitif ilişkili olacaktır. Yani, daha büyük çocukların ikinci diktatör oyunda paylaşma davranışlarını sosyal bilgilere cevaben değiştirmeleri daha muhtemelken, daha küçük çocukların davranışlarını değiştirmemeleri daha muhtemeldir. Bu, çocukların büyüdükçe paylaşmaya karşı daha hassas bir tutum sergilediklerini gösteren ilgili çalışmalardan anlaşılmaktadır. Çocukların adil görünme arzusu yaşla birlikte artmakta ve akran etkisi üzerine yapılan çalışmalardan, çocukların yaş ile modellemeye daha duyarlı hale geldiğini ortaya konmaktadır. Üçüncü tahminimiz, ortaklaşçı ülkelerden çocukların, bireyci ülkelere kıyasla sosyal bilgiye cevap verme ihtimalinin daha yüksek olacağı ya da daha genç yaşta sosyal bilgiye cevap verme ihtimalinin daha yüksek olacağıydı.

Çocuklar 12 ülkede test edildi: Arjantin, Kanada, Şili, Çin,Kolombiya, Küba, Meksika, Norveç, Güney Afrika, Tayvan, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri. Çocuklar 3-12 yaşları arasında, ortalama 7.68 yaş ve her yaş için eşit dağılım gözetildi. Deneyde, öncelikle bir diktatör oyunu kullanarak temel paylaşım davranışı verisi toplandı. Daha sonra çocuklara başka bir anonim çocuğun paylaşım davranışları hakkında bilgi sağlandı. Sonunda, çocuklar ikinci bir diktatör oyunu oynadı. İlk diktatör oyunu ile başka bir çocuğun paylaşım davranışı hakkında bilgi alma arasında, çocuklar da ilgisiz birkaç kişiyi değerlendirmeleri istenen kısa bir ankete katıldı.

İlk diktatör oyunu için, çocuklara en sevdikleri çıkartmalardan 10'unu 30'luk çıkartma destesinden seçmeleri ve seçtikleri çıkartmaların kendilerine ait olduğu söylendi. Çocuklara yönelik çıkartmaların seçimi, her bir ülkede araştırma ekibince, ödüllerin belirginliğindeki potansiyel kültürel farklılıkları hesaba katan 11 kişi tarafından yapıldı. Çocuklar daha sonra çıkartmalarının kaçını anonim kişiyle paylaşacaklarını seçtiler. Diğer çocuğun o gün geleceği ancak çıkartma alamayacağı söylendi. Çocuklara, biri çocuğun etiketli olduğu, ikincisi diğer anonim çocuğun etiketli olduğu iki zarf verildi. Hangi zarfın kendisine ait olduğunu ve hangi zarfın diğer kıza veya erkeğe ait olduğunu tekrarlayarak anlayışlarını onaylamaları istendi. Daha sonra, çocuğun gizliliğini sağlamak için, deneyi yapan kişi gözlerini kapattı, çocuk zarfında saklamak istediği çıkartmaları ve diğer çocuk için vermek istediği çıkartmaları zarflara koydu. Çocuklar gittikten sonra, onlardan habersiz bir şekilde zarflar açıldı ve diğer çocukla kaç tane çıkartma paylaşıldığı sayıldı. İkinci diktatör oyunundan önce çocuklar iki koşuldan birine rastgele atandı. Çocuklara, okullarından başka bir kız veya erkeğin (cinsiyet eşleşmesi ile) aynı çıkartma oyununun oynandığı söylendi. “Az paylaşılan” koşulunda, diğer kız veya erkeğin (cinsiyet eşleşmeli) başka bir çocuğa 1 çıkartması verdiği ve kendileri için 9 tuttuğu söylendi. “Çok paylaşılan” koşulunda, diğer kız veya erkeğin başka bir çocuğa 6 çıkartması verdiği ve kendileri için 4 sakladığı söylendi. İkinci diktatör oyunu ilki gibi devam etti. Çocuklar 30 çıkartmalık yeni bir desteden oynamak için 10 yeni çıkartma seçtiler.

Daha sonra, çocuklar çıkartmalarının kaç tanesini başka bir erkek veya kız çocuğuyla (cinsiyet eşleşmeli) paylaşmayı seçtiler.

Ebeveynlerden kısa bir anket doldurmaları istendi. Ankette yaş, cinsiyet ve ırk gibi çocukla ilgili demografik sorular yer aldı. Ankette ayrıca aile hakkında bilgiler de yer aldı. Analizde bu değişkenler kontrol grubu olarak kullanıldı. Araştırmacılar, Hofstede skorunu kullanarak ülkeleri bireyci-ortaklaşçı olarak kategorize etti. Bu puanlama skoruna göre, 100 puan en yüksek bireycilik düzeyine sahip ülkeleri belirtirken, 0 puan ülke de kollektivite düzeyinin en yüksek olduğu ülkeleri gösterir. Bireycilerden en kolektivistlere kadar düzenlenen Hofstede skorları şu şekildedir: ABD (91), Kanada (80), Norveç (69), Güney Afrika (65), Arjantin (46), Türkiye (37), Meksika (30), Şili (23), Çin (20), Tayvan (17), Kolombiya (13) ve Küba (12).

Beklendiği gibi, çoğu çocuk çıkartmalarının yarısını veya daha azını paylaştı. (Çıkartmalar 5'ten küçük veya 5'e eşit paylaşılmış). Paylaşımın yaşla birlikte arttığını gözlemliyoruz. 3 yaşındaki çocuklar yaklaşık 3 çıkartmayı, 8 yaşındaki çocuklar yaklaşık 4 çıkartmayı paylaşıyor ve 11-12 yaşındaki çocuklar yaklaşık 5 çıkartmayı paylaşıyor. Öte yandan, 8 yaş ve üstü çocuklar için 5 adet paylaşımı açısından daha güçlü bir "adalet normu" vardı. Paylaşım davranışlarının yaşla birlikte arttığı gözlemlendi. "Çok paylaşılan" koşuldaki çocuklar, "az paylaşılan" koşuldaki çocuklardan daha fazlasını paylaşma eğilimindeydiler ve bu etkinin yaş dağılımımızın ortasında çocuklar arasında yoğunlaştığı görülüyordu. En büyük etkiler 7-9 yaş arasındaki çocuklar için gözükse de, 5 yaşın altındaki çocukların "çok paylaşılan"koşulundan etkilendiği görüldü. Araştırmacılar, 4-9 yaş arası çocukları test etmiş ve daha büyük çocukların cömert bir paylaşım normundan daha fazla etkilendiğini belirtmiştir.

Daha sonra sonuçlar ülkeler arasında değerlendirildi. Ülkeler yaş, cinsiyet ve evdeki çocuk sayısı bakımından oldukça benzerdi. Temel paylaşım oranlarına göre, Güney Afrika'dan çocuklar en az çıkartmayı paylaştı ve ABD'den çocuklar en fazla çıkartmayı paylaştı. Güney Afrika ve Türkiye düşük paylaşım oranlarına sahipken, Kanada, Çin ve ABD'de daha yüksek paylaşım oranlarına ulaşmıştır. Ayrıca, genel paylaşım oranlarında veya koşulların etkisinde fark edilebilir bir bireyci-ortaklaşçı ülke modeli yoktu. Örneğin, çoğu bireyci ülkenin en az paylaşması beklenirdi; ABD'deki çocuklar ise ortalama olarak 5'ten fazla çıkartmayı paylaştılar.

Sosyal ortamda etkileşimin önemli bir parçası, işbirliğine katılmak ve akranlar hakkındaki bilgilere cevap vermektir. Geniş bir literatür topluluğu, yardım ve paylaşım davranışının çok küçük yaşlarda bulunduğunu ve yaşla birlikte arttığını göstermiştir. Bununla birlikte, ilgili çalışmaların çoğu batılı, eğitimli, endüstriyel, zengin ve demokratik popülasyonundaki çocukları çalışmaya dahil etmiştir. Bu çalışmadaki bulguların kilit unsurlarından biri, nüfusun bu özelliklerde olup olmadığına bakılmaksızın, yaşa bağlı artışların sürekliliğidir. Çocukların başka bir çocukla 10'a kadar çıkartma paylaşma şansına sahip olduğu diktatör oyun deneyleri yapıldı. Çalışmada, 12 ülkenin tamamında görülen yaşla birlikte paylaşımın arttığına dair güçlü kanıtlar bulundu. Kültürler arası paylaşımda yaşa bağlı gelişme için bazı potansiyel açıklamalar mümkündür. Bazıları, bu yaş aralığı boyunca, çocukların başkalarına adil görünmekle daha fazla ilgilenmeye başladığını, böylece paylaşımda eşitlik yönündeki

değişimin açıkladığını iddia etti. İlk olarak, yarı yarıya paylaşma kararında yaş boyunca güçlü bir artış görülmektedir. İkinci olarak, çocukların yaşları arttıkça paylaştıklarının yarısından fazlasını paylaşmanın daha muhtemel olduğuna dair bazı kanıtlar görülmektedir.

Çalışmanın bazı sınırlamaları bulunmaktadır. Öncelikle, çocukların çıkartmalarını bir yetişkin varlığında paylaşmaları istendi. Bu, kontrolsüz veya yetişkin olmayan bir durumdan çok farklı kararlarla sonuçlanabilecek çok kontrollü bir ortam oluşturdu. Bu durum, bireyci ve kolektivist ülkeleri karşılaştırırken mevcut olmayan bazı etkileri açıklayabilir. İlgili çalışmalar, çocukların doğal ortamlarında paylaşma davranışlarını daha iyi belgelemek için kültürlerarası gözlemsel çalışmalar yapmayı düşünebilir. Diğer bir endişe ise, bazı demografik özellikler ve temel paylaşma davranışı ile uygulanan koşullar arasındaki dengesizliktir.

Bu uluslararası araştırmadan elde edilen sonuçlar iki önemli süreklilik düzeyini göstermektedir. İlk ve en önemlisi, hem batılı, eğitimli, endüstriyel, zengin ve demokratik popülasyonundaki çocuklar hem de bu özellikleri sağlamayan popülasyondaki çocuklar kaynaklarını anonim kişiyle paylaştı. İkincisi, akranların etkisi çoğu ülkede ve yaşta tutarlıydı. Kolektivist ülkelerden ve/veya daha büyük yaş gruplarındaki çocukların akranlarının bildirilen eylemlerine karşı daha duyarlı olacağı hipotezinin aksine, tüm çocukların bir akranın ne kadar çok veya ne kadar az paylaştığı ifade edildiğine dayanarak eylemlerini değiştirdiği görülmüştür. Bu sonuçlar, sosyal bilgi ve öğrenmenin birçok ülke ve geniş bir yaş aralığında paylaşma hesaplarına ne derece dahil edildiği konusunda benzerlik göstermektedir.